

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33510
Nom	Salut i treball social
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau de Treball Social	Facultat de Ciències Socials	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau de Treball Social	10 - Salut i Treball Social	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
MARTINEZ MARTINEZ, MARIA ISABEL	125 - Infermeria

RESUM

Els problemes socials i de salut actuals tenen una etiologia entrelaçada, sense cap frontera clarament definida, i requereixen una atenció integral a les persones, les famílies i la comunitat. Per això, els continguts de l'assignatura «Salut i Treball Social» van dirigits a reforçar l'enfocament interdisciplinari i busquen la transversalitat quant a les competències i habilitats. A més a més, es pretén de reforçar la destresa adquirida en els mètodes de treball social emprats en l'àmbit individual, familiar, grupal i comunitari. Tots ells enfocats a la pràctica professional que es realitza en les diverses institucions d'atenció a la salut, tant en l'atenció primària de salut com en l'atenció especialitzada hospitalària i de salut pública. En el nivell d'atenció primària, incloses les Unitats de Suport a aquesta, s'impulsa en especial el paper que desenvolupa el treball social en els processos de participació i d'intervenció comunitària en salut, i s'hi posa èmfasi en la importància de la coordinació sociosanitària, tal com subratlla l'OMS. En conclusió, amb l'assignatura es desitja promoure una visió crítica sobre aquells temes relacionats amb la salut pública i les polítiques socials i econòmiques que incideixen en el benestar i en la qualitat de vida de la població.

Al principi de l'assignatura s'estudia el sorgiment de la salut pública i la configuració dels sistemes sanitaris als països industrialitzats, la qual respon a un procés d'índole sociopolítica, de manera que les estructures sanitàries resultants, destinades a satisfer les necessitats de la població en matèria de salut i malaltia, han anat variant en funció de la situació econòmica i política de cada país. S'hi ofereix una comparació dels models sanitaris (Bismarck, Beveridge, Friedman) i s'hi apunten les perspectives de futur, lligades al context internacional i del nostre entorn, en el qual s'estan implantant una sèrie de reformes en els sistemes sanitaris paral·leles al debat polaritzat al voltant de l'estat de benestar i al paper que ha de jugar l'estat en qüestió d'atenció sanitària després que es va promulgar la Directiva Bolkenstein. Per últim, s'hi fa un repàs de les recomanacions de l'OMS-OPS per a fer front als desafiaments d'ordre mundial, entre les quals es troben les estratègies d'actuació sostenible en política de Salut per a Tots en el segle XXI i els Objectius del Mil·leni.

Les **bases teòriques i conceptuais de la salut pública** permeten d'introduir l'alumnat en la formulació actual de la disciplina de la salut pública. Mitjançant la teoria integral de la salut, s'analitza el concepte de salut-malaltia i el procés d'emmalaltir en la seua dimensió social, la qual cosa obliga a plantejar les condicions de vida i treball generades pel capitalisme i els elements ideològics que el configuren. No es pot comprendre d'una altra manera la dinàmica de canvi del patró epidemiològic (tant pel que fa a les **malalties transmissibles** com a les **no transmissibles**), els determinants socials, els riscos i els **problemes de salut** de la comunitat en el seu propi context històric i en el context de les noves formulacions de la salut internacional.

La salut pública empra l'epidemiologia social com el mètode per a realitzar **estudis d'investigació en salut** en l'àmbit col·lectiu i poblacional. Cal familiaritzar-se, així, amb els fonaments de l'epidemiologia i amb conceptes elementals com ara raó, proporció, taxa, incidència, prevalença, tots ells imprescindibles per a comprendre la importància de la mesura en aquesta ciència. Els estudis epidemiològics ens permeten d'apropar-nos al coneixement de la situació de salut d'una població i esbrinar relacions causals entre els factors de risc i els efectes sobre la salut de la població, atenent la perspectiva de gènere i els biaixos que les investigacions introdueixen en aquest aspecte. Faciliten la investigació en salut els sistemes d'informació sanitària i altres fonts que nodreixen de dades la salut pública. A continuació es dedica un espai a l'anàlisi de la situació de salut.

Assabentar-se de l'organització i funcionament del **sistema públic de protecció de la salut** estatal i autonòmic esdevé una baula necessària per a introduir-se en els programes d'**intervenció en salut**, sobretot els que es desenvolupen en el nivell bàsic d'un Departament de Salut. Si bé els més desenvolupats solen ser els programes d'àmbit individual i grupal (xiquet/a sa/na, salut escolar, dona, persones amb malaltia crònica, immunitzacions, educació per a la salut) cal incentivar els plans comunitaris de salut. És amb ells com el treball social adquireix un protagonisme rellevant i des d'on pot brindar una **atenció integral a la salut dels grups de població vulnerables**. Aquests plans requereixen un perfecte engranatge de coordinació sociosanitària.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Els que especifica el centre amb les restriccions de matrícula respecte a altres assignatures del pla d'estudis.

Per a un millor aprofitament de l'assignatura es recomana que l'alumnat dispose de coneixements bàsics previs de les assignatures relacionades a continuació;

33518 Història Social i Política Contemporània

33512 Igualtat de Gènere i no Discriminació, per tal de conèixer i evitar les desigualtats en temes de Salut.

33519 Instruments i Tècniques d'Informació. Organització de l'Estudi i Documenta

COMPETÈNCIES

1311 - Grau de Treball Social

- Que els estudiants sàprien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Capacitat per a treballar i valorar de manera conjunta amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats les seues necessitats.
- Capacitat per a actuar en la resolució de les situacions de risc amb les persones, així com per a les pròpies i les dels col·legues de la professió.
- Capacitat per a demostrar competència professional en l'exercici del treball social.
- Capacitat per a establir relacions professionals a fi d'identificar la forma més adequada d'intervenció.
- Capacitat per a intervenir amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats per ajudar-los a prendre decisions ben fonamentades sobre les seues necessitats, circumstàncies, riscos, opcions preferents i recursos

- Capacitat per a valorar les necessitats i opcions possibles per orientar una estratègia d'intervenció.
- Capacitat per a establir i actuar per a la resolució de situacions de risc prèvia identificació i definició de la seua naturalesa.
- Capacitat per a establir, minimitzar i gestionar el risc cap a un mateix i els col·legues per mitjà de la planificació, la revisió i el seguiment d'accions per limitar l'estrès i el risc.
- Capacitat per adquirir i dominar els coneixements disciplinats necessaris per a l'anàlisi de la societat contemporània, la seva estructura i la seva dinàmica, entre els quals s'inclou analitzar la complexitat dels fenòmens socials adoptant una perspectiva multidisciplinària (Economia, Dret, Sociologia, Antropologia, Història, Psicologia i Salut).

RESULTATS DE L'APRENTATGE

R.A-20. Comprèn les funcions essencials de la salut pública i les principals característiques que configuren els models sanitaris, i identifica el marc d'actuació del treball social en salut.

R.A-21. Coneix i comprèn les relacions entre la salut i la situació social de les persones, el sistema de gènere, la cultura i el cicle vital.

R.A-22. Identifica i analitza els determinants de la salut i la seua influència en les condicions de vida i treball de la població, així com els factors de risc i els agents que intervenen en els problemes de salut i els seus mecanismes de control.

R.A-23. Sap obtenir dades epidemiològiques i utilitzar els diversos sistemes d'informació sanitària per a valorar mitjançant indicadors les tendències i riscos que orienten la presa de decisions sobre salut.

R.A- 24. És capaç d'identificar i valorar les necessitats socials relacionades amb els problemes de salut i la seua repercussió en la vida de les persones afectades, i les estratègies d'atenció i suport pertinents en cada situació.

R.A-25 Reconeix la importància i necessitat de la coordinació sociosanitària per a abordar els problemes de salut que donen lloc a necessitats d'atenció i suport socials, amb especial referència a les discapacitats i problemes que causen dependència.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. BASES TEÒRIQUES I CONCEPTUALS DE LA SALUT PÚBLICA. FUNCIONS ESSENCIALS DE LA SALUT PÚBLICA

Concepte actual de salut pública.

La salut pública com a ciència i pràctica política.

Funcions de la salut pública.

2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE LA SALUT PÚBLICA. MODELS SANITARIS

Condicions socials i polítiques en el sorgiment de la salut pública.
Determinants de la conformació dels sistemes sanitaris.
Concepte i objectius d'un sistema sanitari.
Tipologia i models de sistemes sanitaris.
Comparació entre els models.

3. LES TEORIES INTERPRETATIVES DEL PROCÉS SALUT MALALTIA: ELS DETERMINANTES DE LA SALUT

Concepte de salut/malaltia.
Dimensió objectiva i subjectiva de la salut.
Definicions de salut.
Factors determinants de la salut.
Bases teòriques de les malalties transmissibles. Concepte.
La cadena epidemiològica.
Mecanismes de control de les malalties transmissibles.
Estructures demmalaltir relacionades amb el model.
Bases teòriques de les malalties no transmissibles. Concepte.
Factors de risc.
Estructures demmalaltir relacionades amb el model no transmissible.

4. ELS PRINCIPALS PROBLEMES DE SALUT I EL SEU CONTROL

La contaminació atmosfèrica.
La contaminació de l'aigua.
La contaminació del sòl.
Contaminació per agents químics.
Riscs de l'habitatge per a la salut.
El treball i la salut.
L'alimentació com a problema de salut pública.
Mesures de prevenció i de protecció.
Desenvolupament sostenible.

5. EPIDEMIOLOGIA. TIPUS DESTUDI I APLICACIONS EN L'ÀMBIT DEL TREBALL SOCIAL

Epidemiología.
Tipos de estudios epidemiológicos.
Aplicaciones de la epidemiología.
La medida en epidemiología: razón, proporción y tasa.
Prevalencia e incidencia.
Epidemiología descriptiva.
Epidemiología observacional.
Epidemiología experimental.

Razonamiento epidemiológico.
Sistema de Información Sanitaria.
Fuentes de información en Salud Pública.
Estudio comunitario de salud: fases y metodología.

6. ELS PROGRAMES DE SALUT SEGONS SECTORS I GRUPS DE POBLACIÓ

Etapas de la programació.
Metes i objectius.
Especificació dels objectius operatius.
Identificació de les activitats i de llurs interrelacions.
Identificació de recursos per a la realització de cada activitat.
Assignació de responsabilitat per a cada activitat.
Elaboració dun manual de procediment.
Consideracions estratègiques en la implantació de programes.
Els programes bàsics del Departament de Salut.
Programes deducació per a la salut.
Programa dimmunitzacions.
Programa del xiquet/xiqueta sa/na.
Programa de salut escolar.
Programa de la dona.
Programes de malalties cròniques.
Programa dalimentació i nutrició.
Els plans comunitaris de salut.

7. LATENCIÓ INTEGRAL ALS GRUPS VULNERABLES. PROCESOS DE VALORACIÓ I DATENCIÓ ALS PROBLEMES DE SALUT DE LA POBLACIÓ. ELS SISTEMES DE REGISTRE.

Atenció integral a la salut.
Instruments per a latenció dels problemes de salut de la població.
Els exàmens de salut.
La visita domiciliària.
Els estudis de família.
Les consultes programada, per demanda i urgent.
Escala de valoració social i sanitària.
Sistemes de registre.

8. LA COORDINACIÓ SOCI-SANITÀRIA: MODELS, INSTRUMENTS I ESTRATÈGIES.

Concepte de sistema de salut i model sanitari.
Sistema de salut espanyol.
Marc jurídic.
Principis i competències.
Sistema de salut valencià.
Marc legislatiu i organitzatiu.

Latenci  soci-sanitària: concepte, destinataris i tipologia de serveis.
Coordinació soci-sanitària.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Elaboració de treballs en grup	8,00	0
Elaboració de treballs individuals	8,00	0
Estudi i treball autònom	13,50	0
Lectures de material complementari	8,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	3,00	0
Preparació de classes de teoria	9,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	9,00	0
Resolució de casos pràctics	9,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

En funció de les competències, dels resultats d'aprenentatge i dels continguts s'utilitzaran diversos mètodes individuals i grupals: metodologia expositiva, treball cooperatiu, discussions en grup, comentari de text, activitats pràctiques i d'aplicació, etc.

S'utilitzarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la participació de l'alumnat en les classes, que inclourà explicacions del professorat per a clarificar els pressupostos teòrics.

S'usar  el debat si escau i es desenvoluparan treballs pràctics, exposicions i projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb la tem tica del mòdul.

L'**aula virtual** s'utilitzarà com a mit a de comunicació entre el professorat i l'alumnat, així com per a l'intercanvi de documents i materials de suport a la docència d'ús privatiu per a l'assignatura.

Així mateix, l'alumnat disposa del següent portal d'internet: **<http://salpub.uv.es>**, en què disposarà de documents i materials de suport a la docència de car cter públic, retalls de peri dics, audiovisuals, normatives estatals i autonòmiques, enllaços a portals d'inter s per a l'assignatura, etc.

AVALUACIÓ

1.-Avaluació dels continguts teòrics: Prova objectiva tipus test que permet avaluar una base àmplia de coneixements i diferenciar en diferents nivells d'adquisició de competències i aprofundiment en els coneixements. Ponderació de la qualificació final: entre 0.0 i 50.0

Els continguts teòrics s'avaluaran mitjançant una prova escrita en què s'utilitzarà com a instrument les denominades «proves objectives» o qüestionari amb preguntes tancades (tipus «test»), que permeten d'explorar àmpliament la matèria atés el nombre elevat de preguntes que poden formular-se i per la facilitat que té l'estudiant per a dur a terme la seua resposta. La prova constarà d'un número de 45 preguntes, amb tres alternatives de resposta, de les quals només una serà la correcta. Les preguntes podran referir-se tant als continguts de la part teòrica com als de la part pràctica impartits a l'aula. La puntuació obtinguda, de 0 a 10, es calcularà tenint en compte la següent fórmula: $\text{Respostes correctes} - \text{errors} / 2$, multiplicat per $10/N$ (on N és el nombre de preguntes)

2.-Avaluació contínua del treball realitzat per l'alumnat al llarg del curs, sobretot pel que fa a les competències de treball individual i col·laboratiu, a la resolució de problemes, identificació de conceptes i processos claus i la capacitat d'anàlisi. Ponderació de la qualificació final: entre 0.0 i 50.0

L'avaluació contínua s'avaluarà mitjançant les següents activitats i la seua ponderació es desagrega com s'indica a continuació:

2.1) Un treball de recerca en grup com a màxim de 5 persones i exposició oral de tots els membres del grup (ponderació entre 0.0 i 30.0 de la ponderació de l'avaluació contínua).

2.2) Quatre qüestionaris o treballs en classe cadascun en finalitzar dos temes (ponderació entre 0.0 i 20.0, en la qual cada qüestionari podrà obtindre una ponderació entre 0.0 i 5.0)

CÀLCUL DE LA QUALIFICACIÓ FINAL

Per a la qualificació final es tindran en compte les aportacions i els assoliments en l'avaluació formativa dels sistemes d'avaluació indicats. En aquest sentit:

--- La puntuació obtinguda en la prova «test» computa el 50% de la nota final.

--- La puntuació obtinguda en les proves d'avaluació contínua realitzades per l'estudiantat al llarg del curs (treball en equip, la identificació de conceptes i processos clau, així com a la preparació i presentació oral del treball de recerca) computen el 50% de la nota final.

Per a procedir al càlcul de la mitjana ponderada caldrà haver obtingut almenys un 4.5 sobre 10 en la part de tipus «test» i haver superat amb èxit (4.5 o més sobre 10) el treball d'avaluació contínua proposat.

En cas contrari, la nota que es reflectirà en l'acta serà una de les següents:

--- La puntuació menor de 5, sobre 10, obtinguda en la prova «test».

--- La puntuació menor de 5, sobre 10, obtinguda de la mitjana ponderada dels treballs, si s'ha superat la

prova «test».

La puntuació dels exercicis/treballs, d'avaluació continuada, realitzats en classe que s'hagen superats es mantindrà fins a la segona convocatòria en la qual només es realitzarà la prova "test" que inclourà preguntes dels quatre qüestionaris o treballs en classe i el treball de recerca case de no haver-los superat en la primera convocatòria.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Kisnerman, N. Salud pública y trabajo social.(s/l):Humanitas, 1981.
- Hernández-Aguado, I. et al. Manual de Epidemiología y Salud Pública. Madrid: Médica Panamericana, 2011.
- Hipatia. Salud y género: hacia nuevos modelos de relación. Granada: Escuela Andaluza de Salud Pública, 2006.
- Martínez Navarro, F. et al. Salud Pública. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana, 1997.
- Marchioni, M. Comunidad y cambio Social: teoría y praxis de la acción comunitaria. Madrid: Editorial Popular, 2001.
- Bioestadística amigable / editores: director, Miguel A. Martínez-González. Barcelona, Elsevier, 2014
- Institut d'Informació Sanitària. Sistema de Información Sanitaria del Sistema Nacional de Salud. Madrid: Ministerio de Sanitat i Política Social, 2010.
- Navarro, V. Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Barcelona: Anagrama, 2002.
- Gustavo Malagón-Londoño, Jairo Reynales Londoño, Salud Pública, Editorial Medica Panamericana 2020.
- OMS. Salud 21. Salud para todos en el siglo XXI. Copenhague: OMS, Oficina Regional Europea i Madrid: Ministerio de Sanitat i Consum, Secretaria General Tècnica, 1999.
- OMS. Informe sobre la salud en el mundo 2008. La atención primaria de salud: Más necesaria que nunca. Disponible en: <http://www.who.int> .
- Perea Quesada, R. Promoción y educación para la salud. Madrid: Díaz de Santos, 2009.
- Ruiz Frutos, C., García A. M. et al. Salud laboral: conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales. Barcelona: Elsevier-Masson, 2007.
- Salas Valenzuela, M. Calidad de la atención con perspectiva de género: aportes desde la sociedad civil. México DF: Plaza y Valdes, 2001.
- DD AA. Globalización y salud. Madrid: Federación de Asociaciones para la Defensa de la Salud Pública, 2005.

Complementàries

- Arber S, Ginn, J. Relación entre género y envejecimiento: enfoque sociológico. Madrid: Narcea Ediciones, 1996
- Benítez del Rosario M. A., Salinas Martín A. Cuidados paliativos y atención primaria: aspectos de organización. Barcelona: Springer, 2000.
- Blanco Restrepo J. H., Maya Mejía J. M. Fundamentos de Salud publica. Medellín: Corporación para Investigaciones Biológicas, 2006.
- Contel Segura J. C., Gené Badía J., Peya Gascons M. Atención domiciliaria: organización y práctica. (s/l): Elsevier España, 2003.
- García García J. F. Salud pública y epidemiología. Madrid: Díaz de Santos, 2006.
- Marchioni M. La utopía posible. La intervención comunitaria en las nuevas condiciones sociales. Santa Cruz de Tenerife: Benchomo, 1994.
- Marchioni M. Comunidad, participación y desarrollo. Madrid: Popular, 1999.
- Marqués F, Guayta R. Métodos y medios en promoción y educación para la salud. Barcelona: Editorial UOC, 2004.
- Mondragón Lasagabáster J., Trigueros I. Manual de prácticas de trabajo social en el campo de la salud. Madrid: Siglo XXI de España Editores, 1999.
- Serra Majem, L., Aranceta Bartrina, J., Nutrición y salud pública: métodos, bases científicas y aplicaciones. Barcelona: Elsevier, 2006.
- Navarro, V. Bienestar insuficiente, democracia incompleta. Barcelona: Anagrama, 2002.

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

FITXA D'ADDENDA DE LA GUIA DOCENT 1r quadrimestre CURS 2020-21	
Nom d'assignatura	33510 Salut i Treball Social
Titulació	Treball Social

1. CONTINGUTS

Es mantenen els continguts de la guia docent original i es distribuïran segons els diferents tipus de sessions (presencials o per videoconferència síncrona o *transparències locutades*).

2. VOLUM DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

Es mantenen les activitats i volum de treball de la guia docent original. La planificació de sessions s'especificarà a principi de curs.

3. METODOLOGIA DOCENT

PER A TOT L'ESTUDIANTAT

- *Se seguiran classes per videoconferència síncrona o transparències locutades*
- *A més de les classes teòriques s'haurà d'elaborar un treball en equip (màxim 5 persones), amb entrega de treball en PDF i exposició virtual.*

Cada dos temes explicats, l'alumnat respondrà a la setmana següent a l'aula virtual, un qüestionari sobre els dos temes anteriors, el qüestionari serà avaluable com a avaluació contínua.

- *Les tutories individuals seran virtuals.*
- *En cas que la situació sanitària imposara que la totalitat de la docència es desenvolupara online, es substituirien totes les sessions per materials pujats a l'Aula virtual, videoconferència síncrona o transparències locutades. En el cas de les activitats pràctiques, es garantirà la interacció amb estudiantat mitjançant videoconferència o fòrum o xat en aula virtual. Donat el cas, les adaptacions corresponents seran comunicades a través de l'aula virtual per l'equip docent de cada assignatura.*

PER A ESTUDIANTAT VULNERABLE O AFECTAT

S'adaptarà la metodologia a les següents activitats no presencials:

- *Seguir classes per videoconferència síncrona o transparències locutades*
- *Treballs individuals assignats*
- *Tutoria per fòrum o xat en aula virtual*

4. AVALUACIÓ

PER A TOT L'ESTUDIANTAT

Es mantenen els criteris de la guia docent quant a la ponderació de l'avaluació de cada tipus d'activitat. En cas d'estudiantat vulnerable o afectat, la proporció de qualificació de les activitats de grup avaluables es traslladarà a activitats individuals.

Examen amb 46 preguntes test: 50% de la nota

Treball en equip: 30% nota

Qüestionari d'avaluació contínua: 20%

En cas que la situació sanitària imposara que la prova final es desenvolupara online, es proposarà una avaluació per la següent modalitat:

- Prova escrita individual per tasca síncrona mitjançant qüestionari per aula virtual.
- Addició d'activitats d'avaluació continua.

5. BIBLIOGRAFIA

Es manté la bibliografia existent en aula virtual. Si la situació sanitària imposara tancament de biblioteques, es facilitaria material de suport a través de l'aula virtual.